HaV@eduskunta.fi

Viite: HE 210/2024 vp

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta HE 210/2024 vp

Kiitämme mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Hyvinvointialue antaa eduskunnan hallintovaliokunnalle seuraavan lausunnon.

Yleiset perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmiutta, varautumista sekä häiriötilanteiden hoitamista koskevia säännöksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa.
Hyvinvointialue jakaa sen käsityksen, että yhteisten sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarojen johtamisessa tarvittavat alueelliset ja kansalliset toimivaltuudet eivät ole tällä hetkellä selkeät ja riittävät vastaamaan ulko- ja turvallisuuspoliittisiin uhkakuviin, etenkään vakavammissa normaaliolojen häiriötilanteissa. Esitetyt muutokset ovat perusteltuja, tarpeellisia ja oikean suuntaisia. Hallituksen esitys toteuttaa varsin hyvin sitä keskeistä periaatetta, että häiriötilanteidenkin johtamisen tulee perustua mahdollisimman pitkälle normaaliolojen johtamisjärjestelmälle.

Yksityiskohtaiset perustelut

50 b §: Pykälän 1 momentissa toiminnan johtamisesta päättämisellä tarkoitetaan ensisijaisesti sitä, että ministeriö päättäisi, mikä hyvinvointialue vastaisi häiriötilanteen yleisjohtamisesta.

Näemme, että johtamisvastuut tulee määritellä selkeästi. Tilanteessa, missä häiriö on rajautunut hyvinvointialueille, jotka kuuluvat eri yhteistyöalueille, tulisi johtamisvastuun kuulua joillekin niistä hyvinvointialueista, joita häiriö koskee, eikä yliopistollisen sairaalan hyvinvointialueeseen. Esimerkiksi Pohjanmaalla voisi syntyä tilanne, missä laaja alueellinen häiriötilanne vaikuttaisi Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueisiin.

50 c §: Säännöskohtaisten perustelujen mukaan kansallisen valmiusryhmän tarkoituksena olisi koota yhteen paras mahdollinen kokemus ja laaja asiantuntemus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän sekä valmiuden ja varautumisen saralta. Kansallisen valmiusryhmän jäsenet edistäisivät kansallista etua omalla asiantuntijuudellaan eivätkä edustaisi niinkään omaa aluettaan tai kotiorganisaatiotaan. Pykälätekstissä tätä ei ole muotoiltu riittävän selkeästi; ” Valmiusryhmän kokoonpanossa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja palvelujärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen asiantuntemus.”

Pidämme tärkeänä, että pykälätekstissä käy selvästi ilmi, että kansallisessa valmius-ryhmässä tulee olla edustettuna eri asiantuntemusta ja että osallistujat edustavat ensisijaisesti omaa asiantuntemustaan, eivätkä organisaatiotaan. Lääketieteellisen ja sosiaalihuollon osaamisen lisäksi, ryhmässä on myös oltava hoitotyön osaamisen edustus. Pidämme tärkeänä, että kansallisen valmiusryhmän ja hyvinvointialueiden välille, joilla ei ole edustajaa ryhmässä, luodaan selkeät viestintärakenteet. Yhteistyöalueiden ryhmän jäsenet toimivat ryhmässä asiantuntijoina, eivät organisaation edustajina. On huomioitava, että kaikki jäsenet eivät todennäköisesti omaa sellaista asiantuntemusta, joka kattaisi yksittäisen häiriö- tai poikkeustilanteen kokonaisuudessaan. Tämän vuoksi he eivät myöskään voi vastata siitä, että yhteistyöalueen hyvinvointialueet saavat asioista riittävästi tietoa.

Hyvinvointialueella pelastustoimi on luonnollinen osa organisaatiota, ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen integraatio tulee lisääntymään tulevina vuosina. Tästä syystä olisi tärkeää, että myös sisäministeriöllä ja pelastustoimella olisi edustus valmius-ryhmässä. Tämä vähentäisi riskiä siitä, että eri ministeriöt tekevät päätöksiä, jotka johtavat hyvinvointialueille ristiriitaisiin ohjeisiin tai aiheuttavat päällekkäistä työtä.

Lopuksi

Lainsäädännön yhtenä tavoitteena on ohjata menettelyjä tilanteissa, joissa yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä häiriötilanteen hoitamiseen. Näihin menettelyihin mahdollisesti myönnettävästä rahoituksesta säädetään järjestämislain 52 §:ssä. Hyvinvointialueilla on vain vähän voimavaroja – esimerkiksi henkilöstöresursseja – jotka eivät olisi sidottuja hyvinvointialueen omien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida, mitä valmistautumista, suunnittelua tai säädösmuutoksia tarvitaan esimerkiksi henkilöstöresurssien siirtoon tai lakisääteisten velvoitteiden tilapäiseen vähentämiseen myös normaalioloissa. Nämä kysymykset eivät ole kaikilta osin ratkaistavissa vain alueiden kesken sopimalla.

Vaasa, 11.3.2025

Pia-Maria Sjöström
Sektorijohtaja, lapset, nuoret ja perheet
Pohjanmaan hyvinvointialue